

מדי שנה בשנה, לאורך שנים רבות, נערכת במוצאי יום העצמאות במתחם משרד הביטחון (להלן - המשרד) שבמחנה רבין¹ קבלת פנים לרגל יום העצמאות של מדינת ישראל. מדובר באירוע ממלכתי מרכזי של מערכת הביטחון, כשלשון ההזמנה היא: "שר הביטחון... ורעייתו מתכבדים להזמין אתכם לקבלת פנים..."

אוכלוסיית המוזמנים מורכבת מכ-25 קבוצות קבועות, ובהן: סגל הפיקוד הכללי - קצינים בשירות סדיר ובמילואים (להלן - ספ"כ צה"ל), מפקדי גדודים בשירות סדיר ובמילואים (להלן - מג"דים), נספחים צבאיים, נציגי המשרד, נציגי משטרת ישראל, נציגי תעשיות ביטחוניות ועוד. לעתים מתווספות או נשמטות קבוצות. בקבוצות הקבועות נכללת קבוצה של "אורחי שר הביטחון" (פירוט המוזמנים לקבוצות השונות ראו בנספח).

על פי נתוני המשרד, בשנת 2009 נשלחו כ-6,000 הזמנות זוגיות², בחלוקה של כשליש למוזמנים מצה"ל ומהמשרד, כשליש למוזמנים מהקבוצות האחרות וכשליש לאורחי שר הביטחון. בקבוצת אורחי השר נכללו, בין היתר, אנשי עסקים, עיתונאים, סופרים וחברי מפלגה. עלות האירוע בשנת 2009 הסתכמה בכ-1.5 מיליון ש"ח.

בחודשים יוני ויולי 2009 בדק משרד מבקר המדינה את תהליך קביעת הרשימה של האורחים לקבלת הפנים שנערכה בשנה זו ואת מספר המוזמנים לאירועים אלה בחמש השנים האחרונות. הביקורת נערכה בלשכת שר הביטחון, ובדיקות השלמה נערכו באגף מבצעים לוגיסטיים ונכסים שבמשרד³ ובצה"ל. בירורי השלמה נערכו באוקטובר 2009.

על פי נתוני המשרד, לקבלת הפנים שנערכה בשנת 2004⁴ הוציא המשרד 3,793 הזמנות, וביניהן 1,821 לספ"כ צה"ל ולמג"דים ו-660 לאורחי שר הביטחון; לקבלת הפנים שנערכה בשנת 2007⁵ הוצאו 5,187 הזמנות, וביניהן 1,820 לספ"כ צה"ל ולמג"דים ו-1,536 לאורחי שר הביטחון, ולקבלת הפנים שנערכה בשנת 2009⁶ הוצאו 6,063 הזמנות - 1,443 לספ"כ צה"ל ולמג"דים ו-2,187 לאורחי שר הביטחון.

משמעות הנתונים היא שבמשך השנים 2004-2009 חל גידול של כ-60% במספר הכולל של ההזמנות שנשלחו, שעה שמספרן של ההזמנות שנשלחו לאורחי שר הביטחון גדל בכ-230%. הגידול במספר ההזמנות לאורחי השר בולט במיוחד נוכח הירידה של כ-20% במספרן של ההזמנות שנשלחו לספ"כ צה"ל ולמג"דים בשנים 2007-2009.⁷

1 מחנה זה מכונה גם מחנה מטכ"ל או מחנה הקריה.

2 המונח הזמנות מתייחס לכל אורך הדרך להזמנות זוגיות.

3 אגף זה אחראי לריכוז רשימת המוזמנים, להדפסת ההזמנות ולהפצתן למוזמנים.

4 במועד זה כיהן כשר הביטחון רא"ל (מיל') שאול מופז.

5 במועד זה כיהן כשר הביטחון מר עמיר פרץ.

6 במועד זה כיהן כשר הביטחון רא"ל (מיל') אהוד ברק.

7 ב-24.1.10 הודיעה לשכת הרמטכ"ל לעזר ראש המטה של שר הביטחון, כי הירידה במספר המוזמנים לספ"כ צה"ל ולמג"דים מקורה בצמצום תקנים ולא בשינוי בהרכב האוכלוסייה המוזמנת.

בדיקת התהליך לקביעת רשימת המוזמנים בכלל ולקבלת הפנים שנערכה בשנת 2009 בפרט העלתה אי-סדרים מהותיים, בעיקר בנוגע להכנת רשימת המוזמנים בקבוצת "אורחי שר הביטחון". להלן הפירוט:

- במשרד בכלל, לרבות בלשכת שר הביטחון, אין מסמך המגדיר את ייעודו של אירוע זה ובהמשך לכך את תוכנו. כמו כן, לא נקבע גורם אחראי על האירוע, מעבר לאחריות רמ"ט שר הביטחון בכל עניין הנוגע ללשכת השר ולא נקבעו כללים או אמות מידה, לא בנוגע לתמהיל המוזמנים, לא בנוגע למספר הכולל של המוזמנים ולא בנוגע למספר אורחי שר הביטחון. בהיעדר גורם מרכזי, האירוע מתנהל על פי קביעות משתנות של שרי הביטחון ועוזריהם, ללא בקרה ושליטה ראויה על רשימת המוזמנים בכללותה;
- רשימת אורחי שר הביטחון נקבעת על ידי השר ורעייתו, עוזריו ויועציו, ללא גורם מתאם ומרכז;
- לשכת שר הביטחון אינה מעבירה לאגף מבצעים לוגיסטיים ונכסים שבמשרד האחראי, כאמור, להדפסת ההזמנות ולהפצתן, רשימה אחת הכוללת את כל המוזמנים, אלא עוזרי השר ורמ"ט השר מעבירים רשימות חלקיות, המתעדכנות מספר פעמים עד האירוע;
- לחלק מהמוזמנים נשלחו במקביל מספר הזמנות לכתובות שונות, וחלק אחר של המוזמנים הוזמנו כאורחי השר, וגם קיבלו הזמנה נוספת בגין השתייכותם לאחת מהקבוצות האחרות המוזמנות.

משרד מבקר המדינה מעיר, כי התהליך לקביעת רשימת המוזמנים התנהל באופן לקוי ביסודו, ללא יד מכוונת וללא שליטה מרכזית. מעבר לכך, בשלוש השנים האחרונות חל גידול משמעותי ביותר במספר ההזמנות שנשלחו לאורחי שר הביטחון לעומת מספר ההזמנות שנשלחו לקבוצות האחרות. התנהלות שכזו, הנעשית שלא בהתאם לכללי מינהל תקין היא ליקוי מהותי, במיוחד כשמדובר במספר רב של אורחים, שלא ברורה החשיבות והרלוונטיות שלהם לאירוע. הדבר חמור במיוחד כשמדובר באירוע ממלכתי מרכזי של מערכת הביטחון, הקבוע וידוע מראש ושיש לו נראות ציבורית בולטת.

על כן, יש חשיבות שהנושא יתוקן לאלתר גם במהותו וגם בנראותו הציבורית, ושייקבעו כללים לארגון ולקיום אירוע זה, אותם יאשר שר הביטחון. על כללים אלה להתייחס, בין היתר, לייעוד האירוע ולתוכנו, למהות קבוצות המוזמנים, לתמהיל המוזמנים, למספרם הכולל ולמספר אורחי שר הביטחון. כמו כן, על הכללים לקבוע מי הם בעלי התפקידים המופקדים על הכנת רשימת המוזמנים, ומי הגורם הנושא באחריות הכוללת לנושא ולריכוזו. כל זאת, כדי להבטיח, כי כבר באירוע המתוכנן להתקיים במאי 2010, במוצאי יום העצמאות ה-62 למדינת ישראל, יבואו על תיקונם הליקויים שעליהם מצביע משרד מבקר המדינה עתה.

בפברואר 2010 הודיע שר הביטחון למבקר המדינה, כי הערות הביקורת מקובלות, וכי בעקבותיהן, "בימים אלה אנו פועלים ליישום הלקחים על מנת ששליחת ההזמנות לקבלת הפנים במוצאי יום העצמאות התש"ע-2010, תבוצע בהתאם לכללים ברורים, תוך התייחסות לקבוצות המוזמנים, לתמהיל הנכון ולהיקפים השונים". עוד הוסיף שר הביטחון, כי "הוקמה ועדה מייעצת, העוסקת במכלול הסוגיות הנוגעות להיערכות לקבלת הפנים, כך שאירוע קבלת פנים המתקיים ברחבת משרד הביטחון במוצאי יום העצמאות, יוסיף להיות אירוע ממלכתי, חשוב, מרכזי מכובד".

מיכה לינדנשטראוס, שופט (בדימ')

מבקר המדינה

ונציב תלונות הציבור

ירושלים, ניסן התש"ע

מרץ 2010